

CETVEL
(Madde 3)

**İŞKENCE VE DİĞER ZALİMCE, İNSANLIKDIŞI VEYA ONUR KIRICI DAVRANIŞ
VEYA CEZALANDIRMALARA KARŞI SÖZLEŞME**

10 ARALIK 1984

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Antlaşmasında ilan edilen ilkeler uyarınca insanlık ailesinin tüm üyelerinin eşit ve ayrılmaz haklarını tanımının dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğu anlayışından yola çıkarak, Bu hakların insan kişiliğinin niteliğinde bulunan onurdan kaynaklandığına inanarak,

Birleşmiş Milletler Antlaşmasına Taraf Devletlerin, özellikle Antlaşmanın 55. Maddesi uyarınca insan haklarının ve temel özgürlüklerinin saygı görerek gözetilmesini geliştirme yükümlülüğü üstlendiklerini gözönüne alarak,

Kimsenin işkenceye ya da zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı bir davranış ya da cezaya uğrayamayacağını hükme bağlayan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 5. Maddesiyle Kişisel veya Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinin 7. Maddesini anımsayarak,

Aynı zamanda 9 Aralık 1975 tarihinde Genel kurulca kabul edilmiş olan bildirgeyi de gözönünde bulundurarak, tüm dünya işkence ve öteki zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış ya da cezaya karşı daha etkin bir savaş vermek isteyerek, aşağıdaki hükümlerde uzlaşmıştır:

BÖLÜM I

Madde 1

1. Bu Sözleşmenin amaçları bakımından, "işkence" terimi, bir kimseye kendisinden ya da üçüncü bir kişiden bir bilgi ya da bir itiraf sağlamak, kendisinin ya da üçüncü bir kişinin işlediği ya da işlediğinden kuşku duyulan bir eylemden ötürü onu cezalandırmak, kendisine ya da üçüncü bir kişiye gözdağı vermek ya da onları zorlamak amacıyla ya da herhangi bir ayrımcılığa dayalı bir nedenle bir resmi görevli ya da resmi sıfatla davranan bir başkası tarafından ya da onun kışkırtması ya da oluru ya da izniyle bilerek maddi ya da bağlantılı olarak sadece yasal yaptırımlardan doğan acı ya da eziyet işkence sayılmaz.

2. Bu madde, daha kapsamlı bir uygulamayı içeren ya da içerebilecek olan uluslararası bir belge ya da bir ulusal düzenlemeyi zedelemeyiz.

Madde 2

- 1.Taraf Devlet, yargı yetkisi içindeki herhangi bir ülkede işkence eylemini önlemek üzere etkin yasal, yönetsel, yargısal ya da öteki önlemleri alır.
- 2.İster bir savaş durumu ya da bir savaş tehdidi, ister iç siyasal karışıklık, ister bir başka olağanüstü durum sözkonusu olsun, hiçbir ayrıksı durum işkenceyi haklı gösteremez.
- 3.Bir üstten ya da bir makamdan alınan emir, işkencenin gerekçesi olamaz.

Madde 3

- 1.Bir Taraf Devlet, bir kimseyi, işkenceye uğrama tehlikesi olduğu yolunda sağlam gerekçelerin bulunduğu bir başka Devlete süremez, gönderemez ya da geri veremez.
- 2.Bu gibi gerekçelerin bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yetkili makamlar, olanaklıysa, ilgili Devlette insan haklarının geniş ölçüde, belirgin biçimde ya da sık sık çığnendiği sürekli bir durumun bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili gerekçeleri gözönüne alır.

Madde 4

- 1.Taraf her Devlet, tüm işkence eylemlerinin ceza yasasına göre suç sayılmasını sağlar. Bunun yanında, işkenceye kalkışan ve işkenceye ilişkin olan ya da katılan bir kimsenin eylemi de suç sayılır.
- 2.Taraf her Devlet, bu suçların ağırlık derecesine göre cezalandırılmasını sağlar.

Madde 5

- 1.Taraf her Devlet,
 - a.Bu suçlar kendi yargı yetkisi içindeki bir ülkede ya da bu Devlete kayıtlı bir deniz ya da hava aracından işlendiğinde,
 - b.Bu suç sanığı bu Devletin uyruğu olduğunda,
 - c. Bu Devlet uygun görürse, işkenceye uğrayan kimse kendi uyruğu olduğunda,
 - d.Maddede değinilen suçlar üzerinde yargı yetkisini kullanmak üzere gerekli önlemleri alır.
- 2.Taraf her Devlet, aynı zamanda, bu suç sanığını kendi yargı yetkisi içindeki bir ülkede bulunduğu ve onu bu Maddenin 1. fıkrasında sözügeçen Devletlerden herhangi birine 8. Madde uyarınca geri vermediği durumlarda bu tür suçlar üzerinde yargı yetkisini kullanmak üzere gerekli olan önlemleri de alır.
- 3.Bu Sözleşme, iç hukuk uyarınca ceza alanında kullanılan tüm yargı yetkisini kapsar.

Madde 6

- 1.Bir Taraf Devlet, eldeki bilgilerin incelenmesinden sonra, ülkesinde 4. Maddede sözü edilen suçu işlediği ileri sürülen bir kimsenin bulunduğu inandığında, onu yakalar ya da gözaltında bulunmasını sağlamak üzere başka yasal önlemlere başvurur. Yakalama ve öteki yasal önlemler, bu Devletin yasalarına göre olur. Ancak bu durum, bir ceza kovuşturması ya da geri verme işleminin gerektirdiği sürece uygulanır.
- 2.Bu Devlet, hemen bir ilk soruşturmaya girişir.

3. Bu maddenin 1. fıkrasına göre gözaltında bulunan bir kimsenin, uyruğunda bulunduğu Devletin en yakın uygun temsilcisiyle ya da devleti yoksa, genellikle oturduğu Devletin temsilcisiyle hemen ilişki kurması sağlanır.

4. Bir Devlet, bu madde uyarınca bir kimseyi gözaltına aldığı anda, 5. Maddenin 1. fıkrasında anılan Devletlere, böyle bir kimsenin gözaltında olduğunu duyurarak tutuklanmasını haklı gösteren koşullar konusunda hemen bilgi verir. Bu Maddenin 2. fıkrasında öngörülen ilk soruşturmayı yapan Devlet, zaman geçirmeksizin bulgularını adı geçen Devletlere bildirerek yargı yetkisini kullanmak amacıyla olup olmadığını duyurur.

Madde 7

1. Yargı yetkisi içindeki bir ülkede 4. Maddede anılan bir suç işlediği ileri sürülen bir kimsenin bulunduğu bir Taraf Devlet, 5. Maddede öngörülen durumlarda, onu geri vermeyecek olursa, kovuşturma amacıyla durumu yetkili makamlara sunar.

2. Bu makamlar, bu Devletin yasalarına göre ağır nitelikteki herhangi bir adı suç durumunda olduğu gibi karar alır. 5. Maddenin 2. fıkrasında anılan durumlarda, kovuşturma ve hüküm vermek için gereken kanıt ölçüleri hiçbir biçimde 5. Maddenin 1. fıkrasında değinilen durumlarda uygulanan ölçülerden daha düşük olamaz.

3. 4. Maddede değinilen herhangi bir suçla ilişkin olarak hakkında işlem yapılan bir kimseye, bu işlemlerin her aşamasında adil bir davranış sağlanır.

Madde 8

1. 4. Maddede anılan suçlar, Taraf Devletler arasında yürürlükte olan suçluların geri verilmesi anlaşmasında suçlusu geri verilebilir suçlar olarak yer almış sayılır. Taraf Devletler, suçluların geri verilmesi konusunda aralarında yapacakları her anlaşmada, bu tür suçları suçlusu geri verilebilir suç saymayı üstlenir.

2. Suçluların geri verilmesini bir anlaşmanın varlığı koşuluna bağlayan bir Taraf Devlet, kendisiyle geri verme anlaşması bulunmayan bir Başka Taraf Devletten böyle bir istek alırsa, bu Sözleşmeyi, bu gibi suçlar bakımından geri vermenin yasal temeli sayılabilir. Suçluların geri verilmesi, kendisinden istekte bulunulan devletin yasalarında öngörülen öteki koşullara bağlıdır.

3. Suçluların geri verilmesini bir anlaşmanın varlığı koşuluna bağlamış olan Taraf Devletler, kendisinden istekte bulunulan Devletin yasaları tarafından öngörülen koşullara bağlı olmak üzere bu gibi suçları aralarında suçlusu geri verilebilir suç sayarlar.

4. Taraf Devletler arasında suçluların geri verilmesi amacıyla, bu gibi suçlar, sadece işlendiği yerde değil, 5. Maddenin 1. fıkrası uyarınca yargı yetkisini kullanması istenen Devletlerin ülkesinde de işlenmiş gibi işlem görür.

Madde 9

1. Taraf Devletler, 4. Maddede anılan suçlardan herhangi biri için açılan ceza kovuşturması sırasında, kovuşturma için gereken tüm kanıtların elde bulunmasını sağlamak dahil, birbirlerine her türlü yardımı yaparlar.

2. Taraf Devletler, bu Maddenin 1. fıkrasına göre yükümlülüklerini, aralarında yapabilecekleri karşılıklı yardım anlaşmaları uyarınca yerine getirirler.

Madde 10

1.Taraf her Devlet, yakalanan, tutuklanan ya da hapse konulan bir kimsenin gözü altında bulundurulması, sorgulanması ya da uğrayacağı davranışlarla ilgili olabilecek yasa uygulayıcısı, sivil ya da askeri personelle tıp personeli, resmi görevliler ve öteki görevlilerin yetiştirilmesinde işkence yasağına ilişkin eğitim ve bilgilerin tam anlamıyla yer almasını sağlar.

2.Taraf her Devlet, anılan kimselerin ödev ve görevleri konusunda konmuş kural ve yönergelerde bu yasağı yer verir.

Madde 11

Taraf her Devlet, herhangi bir işkence uygulanmasını önlemek üzere yargı yetkisi içindeki bir ülkede herhangi bir biçimde yakalanan, tutuklanan ya da hapse konan kimselerin nasıl gözü altına alınacağı ve bunlara nasıl davranılacağı konusundaki düzenlemelerle sorgulama kural, yönerge, yöntem ve uygulamalarını sistemli olarak gözden geçirir.

Madde 12

Taraf her Devlet, yargı yetkisi içindeki bir ülkede bir işkence eyleminin işlenmiş olduğuna inanmak için yeterli gerekçe bulunduğunda, yetkili makamlarının en kısa sürede ve yansız bir soruşturma yapmasını sağlar.

Madde 13

Taraf her Devlet, yargı yetkisi içindeki herhangi bir ülkede işkenceye uğradığını ileri süren bir kimseye, yetkili makamlarına şikayette bulunma ve durumunun bu makamlarca en kısa sürede ve yansız olarak incelenmesini isteme hakkı tanır. Şikayetçi ve tanıkların, şikayetleri ya da gösterecekleri kanıtlardan ötürü tüm kötü davranışlara ya da gözdağına karşı korunmalarını sağlar.

Madde 14

1.Taraf her Devlet, yasal sistemi içinde, işkenceye uğrayan birinin olanaklar ölçüsünde tam iyileşmesini sağlama yolları dahil, zararının giderilmesini ve adil ve yeterli bir zorunlu tazminat hakkına sahip olmasını sağlar. İşkenceye uğrayanın bu eylem sonucu ölümü halinde, geçiminden sorumlu oldukları kimseler bu tazminata hak kazanır.

2.Bu Sözleşme hükümleri, işkenceye uğrayanın ya da öteki kimselerin ulusal yasalarına göre sahip olabilecekleri giderim hakkını etkilemez.

Madde 15

Taraf her Devlet, işkence sonucu verilmiş olduğu anlaşılan bir ifadenin, bu ifadenin verildiğine bir belge olmak üzere işkenceden suçlanan bir kimseye karşı olması dışında, herhangi bir kovuşturmada bir kanıt olarak kullanılmamasını sağlar.

Madde 16

1.Taraf her Devlet, yargı yetkisi içinde bulunan bir ülkede, bir resmi görevli ya da resmi sıfatla davranan bir başkası tarafından ya da onun kışkırtması ya da oluru ya da kabulüyle işlenmesi durumunda 1. Maddede tanımlanmış işkence ölçüsünde olmayan başka zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış ya da cezayı da önlemeyi üstlenir. Özellikle 10, 11, 12 ve 13. Maddelerde yer alan yükümlülüklerini; işkenceye ilişkin hükümleri öteki zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış ya da cezaya ilişkin sayacak biçimde uygular.

2.Bu Sözleşmenin hükümleri, zalimce, insanlıkdışı yada onur kırıcı davranış ya da cezayı yasaklayan ya da suçluların geri verilmesi ya da sınır dışı edilmesine ilişkin öteki uluslararası belgelerin ya da ulusal yasaların hükümlerini zedelemeyiz.

BÖLÜM II

Madde 17

1.Aşağıda öngörülen görevleri yerine getirmek üzere (bundan böyle Komite olarak anılacak olan) bir İşkenceye Karşı Komite kurulur. Bu Komite, yüksek ahlak kişiliği ve insan hakları alanındaki yeterliğiyle tanınmış ve kendi adlarına hizmet verecek olan on uzmandan oluşur. Uzmanlar, Taraf Devletlerce, hakça bir coğrafi dağılım ve hukuksal deneyimi olan kimi kişilerin katılmasını sağlayacak biçimde seçilir.

2.Komite üyelerinin seçimi, Taraf Devletlerce aday gösterilen kişiler arasından gizli oyla yapılır. Taraf olan her Devlet, kendi uyrukları arasından bir kişiyi aday gösterebilir. Taraf Devlet, kendi uyrukları arasından bir kişiyi aday gösterebilir. Taraf Devletler, aynı zamanda Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi uyarınca kurulan İnsan Hakları Komitesi Üyesi bulunan ve İşkenceye Karşı Komitede çalışmaya istekli olan kişileri aday göstermelerinin yararlı olacağını gözönüne alır.

3.Komite üyelerinin seçimleri, Taraf Devletlerin iki yılda bir Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından çağrısı yapılan toplantılarında olur. Taraf Devletlerin üçte ikisinin yeter sayıyı oluşturduğu bu toplantılarda hazır bulunan ve oy veren temsilcilerin oylarından en çoğunu alan ve salt çoğunluğu sağlayanlar Komiteye seçilir.

4.İlk seçim, bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki altı ay içinde yapılır. Her seçim tarihinden en az dört ay önce, Birleşmiş milletler Genel Sekreteri, Taraf Devletlere, üç ay içinde adaylarını sunmaya çağırarak bir yazı gönderir. Genel Sekreter, bu yolla gösterilmiş tüm adayların, kendilerini aday gösteren Taraf Devletleri de belirten alfabetik bir listesini hazırlayarak Taraf Devletlere sunar.

5.Komite üyeleri dört yıllık bir süre için seçilir. Aday gösterildiklerinde yeniden seçilebilirler. Bununla birlikte, ilk seçimde seçilmiş üyelerden beşinin süresi iki yılın sonunda sona erer. İlk seçimden hemen sonra bu beş üyenin adları, bu maddenin 3. fıkrasında değinilen toplantının başkanı tarafından ad çekmeyle belirlenir.

6.Bir Komite üyesinin ölümü ya da çekilmesi durumlarında ya da başka bir nedenle komite görevini yerine getirmediği durumlarda, onu aday göstermiş olan Taraf Devlet, Taraf Devletlerin çoğunluğunun onayına bağlı olmak ve ayrılan üyenin süresini tamamlamak üzere kendi vatandaşları arasından bir başka uzman atar. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından önerilen atamanın bildirilmesinden sonraki altı hafta içinde Taraf Devletlerin yarısından ya da çoğunluğunun olumsuz yanıt alınmadıkça sözkonusu onay verilmiş sayılır.

7.Taraf Devletler, Komite üyelerinin, Komite görevlerini yerine getirmeleri sırasındaki giderlerini üstlenir.

Madde 18

1. Komite, görevlilerini iki yıllık bir süre için seçer. Bunlar yeniden seçilebilir.
2. Komite kendi çalışma kurallarını belirler, ancak bu kurallar, ötekilerin yanısıra;
 - a. Yeter sayısının altı üyeden oluşmasını,
 - b. Komite kararlarının hazır bulunan üyelerin çoğunluğunun oyuyla alınmasını, öngörür.
3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin bu Sözleşmeye göre görevlerini gereğince yerine getirebilmesi için gerekli kurmay personeli ve kolaylıkları sağlar.
4. Komitenin ilk toplantısı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin çağrısıyla olur. Komite, ilk toplantısından sonra kendi çalışma kurallarında öngörülen zamanlarda toplanır.
5. Taraf Devletler, sağlanan kurmay personel ve öteki kolaylıklar için bu Maddenin 3. fıkrası uyarınca yapılan harcamaların Birleşmiş Milletlerce ödenmesi dahil, Taraf Devletlerin ve Komitenin toplanmasına ilişkin giderlerden sorumludur.

Madde 19

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmenin kendileri bakımından yürürlüğe girişinden sonraki bir yıl içinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aracılığıyla Sözleşmeye göre üstlendikleri yükümlülüklerle işlerlik kazandırmak üzere almış oldukları önlemler konusunda Komiteye rapor sunar. Taraf Devletler bundan sonra, her dört yılda bir alınan yeni önlemler konusunda rapor vermek zorunda olduğu gibi, Komitenin isteyebileceği bu gibi başka raporlar sunmakla da yükümlüdür.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu raporları tüm Taraf Devletlere iletir.
3. Her rapor, üzerinde uygun gördüğü genel görüşlerini bildirebilecek olan Komite tarafından incelenerek ilgili Taraf Devletlere gönderilir. Bu Taraf Devlet, Komiteye kendi görüşlerini içeren bir yanıt verebilir.
4. Komite, 24. Madde uyarınca hazırlanan yıllık raporunda dilerse bu maddenin 3. fıkrası uyarınca kendisi tarafından belirtilmiş görüşlere; bu konuda ilgili Taraf Devletten alınmış görüşlerle birlikte yer vermeye karar verebilir. İlgili Taraf Devletçe istendiğinde, Komite bu maddenin 1. fıkrası uyarınca sunulmuş raporun bir örneğine de yer verebilir.

Madde 20

1. Komite, bir Taraf Devletin ülkesinde işkencenin sistemli olarak uygulanmakta olduğu yolunda sağlam gerekçeler içeren güvenilir bilgiler aldığı anda, bu taraf Devleti bilgilerin incelenmesinde işbirliğine ve bu amaçla ilgili bilgilere ilişkin görüşlerini sunmaya çağırır.
2. Komite, elinde bulunan öteki ilgili bilgilerle, ilgili Taraf Devletçe sunulabilecek gözönüne alarak durumun haklı gösterdiğine karar verirse, üyelere birini ya da bir kaçını gizli bir soruşturma yapmak ve Komiteye ivedi bir rapor sunmak üzere görevlendirebilir.
3. Bu maddenin 2. fıkrasına göre bir soruşturma açılırsa Komite, ilgili Devletin işbirliğini ister. Taraf Devletle görüş birliğine varılarak, böyle bir soruşturma o Devletin ülkesine gitmeyi içerebilir.
4. Komite, bu maddenin 2. fıkrası uyarınca bir üyesince ya da üyelerince sunulan bulguları inceledikten sonra bu bulguları, durum gerektirdiğinde uygun gördüğü görüş ve tavsiyelerle birlikte ilgili Taraf Devlete iletir.

5.Bu maddenin ilk dört fıkrasında tüm Komite işlemleri gizli yapılar ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği istenir. 2. fıkra uyarınca yapılan bir soruşturmaya ilişkin bu işlemler tamamlandıktan sonra, Komite, ilgili Taraf Devlete danışarak, 24. Madde uyarınca hazırlanan yıllık raporunda bu işlemlerin sonuçlarının bir özetine yer vermeye karar verebilir.

Madde 21

1.Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet, bu maddeye göre herhangi bir tarihte, bir Taraf Devletin bir başka Taraf Devlet aleyhine bu Sözleşmeyle üstlendiği yükümlülükleri yerine getirmediği yolunda Komitenin duyurular alma ve inceleme yetkisini tanıdığını bildirebilir. Bu gibi duyurular, ancak kendisi bakımından Komitenin yetkisini tanıdığını bildirmiş olan bir Taraf Devletçe sunulması koşuluyla bu maddede öngörülen işlemlere göre alınıp incelenir. Böyle bir bildirimde bulunmamış bir taraf Devlete ilişkin hiçbir duyuru, bu maddeye göre Komite tarafından ele alınmaz. Bu madde uyarınca kabul edilen duyurular aşağıdaki işleme göre alınır.

a) Bir Taraf Devlet, bir başka Taraf Devletin bu Sözleşme hükümlerine işlerlik kazandırmadığını gözlemesi durumunda bu konuyu yazılı bir duyuruyla adigeçen Taraf Devletin dikkatine sunabilir. Duyuruyu alan Devlet duyurunun alınmasından sonraki üç ay içinde duyuruda bulunan Devlete konuyu açığa kavuşturan yazılı bir açıklamada ya da bildirimde bulunur. Bu açıklama ve bildirimler, olanaklı ve ilgili olduğu ölçüde, bu konuda başvurulabilecek ya da başvurulmuş iç işlemlerle yargı yollarını da içerir.

a.Konu, ilk duyurunun alınış tarihinden sonraki altı ay içinde ilgili Taraf Devletlerden her ikisini de yeterli bulacakları bir çözüme bağlanamazsa, her iki Devletin, Komiteye ve öteki devlete bildirimde bulunarak konuyu komiteye iletme hakkı vardır.

b.Komite, bu madde uyarınca kendisine iletilen bir konuyu, ancak uluslararası hukukun genel olarak benimsenmiş ilkeleri uyarınca bu konuda tüm iç yargı yollarının bütünüyle kullanıldığı kanısına varıldıktan sonra ele alır. bu yargı yollarını uygulamanın makul olmayan bir ölçüde geciktirildiği ya da bu Sözleşmenin çiğnenmesinden zarar gören kimseye etkin bir yardımda bulunma olasılığının bulunmadığı durumlarda bu bir kural değildir.

c. Komite, bu maddeye göre yapılan duyuruları incelerken kapalı toplantı yapar.

d.Komite (c) bendi hükümleri saklı kalmak üzere bu sözleşmede öngörülen yükümlülüklere saygı temeli üzerinde konunun dostça bir çözüme bağlanması amacıyla, ilgili Taraf Devletlere arabuluculuk yapar. Bunun için Komite gerektiğinde sadece amaçla bir uzlaştırma komisyonu kurar.

e.Komite, bu maddede anılan herhangi bir konuda (b) bendinde sözü edilen ilgili Taraf Devletlere, ilgili bilgileri sağlama çağrısında bulunabilir.

f. Konu Komitede incelenirken (b) bendinde alınan ilgili Taraf Devletlerin temsilci bulundurmak ve sözlü ve/ya da yazılı bildirimlerde bulunmaya hakkı vardır.

g.Komite, (b) bendine göre bildirim alınış tarihinden sonraki oniki ay içinde bir rapor sunar.

h.(e) bendi hükümleri içinde bir çözüme varıldığında, Komitenin raporu, olguların ve varılan çözümün kısa bir özetine sınırlıdır.

ii. (e) bendi hükümleri içinde bir çözüme varılmadığında, Komitenin raporu, olguların kısa bir özetine sınırlıdır ve ilgili Taraf Devletlerin yazılı sunuşlarıyla sözlü sunuşlarının tutanakları rapora eklenir.

Her durumda, adı geçen rapor, ilgili taraf Devletlere duyurulur.

2.Bu maddenin hükümleri, bu Sözleşmeye Taraf beş Devletin bu maddenin 1. fıkrasına göre bildirimde bulunması üzerine yürürlüğe girer. Bu bildirimler Taraf Devletlerce Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilir. Genel Sekreter, bunların örneklerini öteki Taraf Devletlere gönderir. Böyle bir bildirim, herhangi bir anda Genel Sekretere bildirilerek geri alınabilir. Bu

durum, bu madde uyarınca daha önce yapılmış bir duyurunun içerdiği herhangi bir konunun incelenmesini engellemez, ancak, bildirim geri alındığı yolundaki bilgi Genel Sekreterce alındıktan sonra, ilgili Taraf Devlet yeni bir bildirimde bulunmadıkça, bu maddeye göre bir Taraf Devletten başka bir duyuru alınmaz.

Madde 22

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet, herhangi bir tarihte bu maddeye göre, Komitenin, kendi yargı yetkisi içinde bulunan ve bir Taraf Devletçe bu Sözleşme hükümlerinin çiğnenmesinden ötürü zarar gördüğünü ileri süren bireylerden yada onlar adına duyurular alma ve inceleme yetkisini tanıdığını bildirebilir. Böyle bir bildirimde bulunmamış olan bir Taraf Devletle ilgili olan bir duyuru Komite tarafından kabul edilmez.

2. Komite, bu maddeye göre, imzasız olan ya da bu gibi duyurularda bulunma hakkının kötüye kullanılması olarak nitelediği ya da bu Sözleşmenin hükümleriyle bağdaşmaz gördüğü herhangi bir duyuruyu kabul edilmez sayar.

3. Komite, 2. fıkra hükümleriyle bağlı olarak bu Maddeye göre kendisine sunulmuş herhangi bir duyuruyu, 1. fıkraya göre bir bildirimde bulunmuş olan ve Sözleşmenin hükümlerini çiğnediği ileri sürülen Taraf Devletin dikkatine sunar. Duyuruyu alan Devlet, altı ay içinde Komiteye, konuyu açığa kavuşturan ve -varsa- bu Devletçe başvurulmuş yargı yolunu belirten yazılı açıklamalar ayda bildirimlerde bulunur.

4. Komite, adı geçen birey tarafından ya da onun adına ve ilgili Taraf Devletçe kendisine sunulan tüm bilgilerin ışığında bu maddeye göre alınmış duyuruları inceler.

5. Komite, bu maddeye göre, bu bireyden alınan herhangi bir duyuruyu;

a. Aynı konunun, bir başka Uluslararası soruşturma ya da çözümleme işlemine göre incelenmiş ya da incelenmekte olmadığı,

b. Yargı yollarını uygulamanın makul olmayan bir ölçüde geciktirildiği ya da sözleşmenin çiğnenmesinden zarar gören kişiye etkin bir yardımda bulunma olasılığının bulunmadığı durumlar dışında, bireyin tüm iç yargı yollarını denediği kanısına varmadıkça incelenemez.

6. Komite, bu maddeye göre aldığı duyuruları incelerken kapalı toplantı yapar.

7. Komite, görüşlerini ilgili Taraf Devlete ve bireye bildirir.

8. Bu maddenin hükümleri, bu Sözleşmeye Taraf olan beş Devletin bu maddenin 1. fıkrasına göre bildirimde bulunması üzerine yürürlüğe girer. Bu bildirimler, Taraf Devletlerce Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilir. Genel Sekreter bunların örneklerini öteki Taraf Devletlere gönderir. Bir bildirim, herhangi bir tarihte Genel Sekretere bilgi verilerek geri alınabilir. Böyle bir geri alma, bu maddeye göre yapılmış bir duyurunun içerdiği herhangi bir konunun incelenmesini engellemez. Ancak, bildirim geri alındığı yolundaki bilgi Genel Sekreterce alındıktan sonra, Taraf Devlete yeni bir bildirimde bulunmadıkça, bu maddeye göre bireylerden ya da onlar adına başka bir duyuru alınmaz.

Madde 23

Komite üyeleri ve 21. Maddenin 1 (e) fıkrasına göre kurulabilecek olan özel amaçlı uzlaştırma komisyonlarının üyeleri, Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalık ve Dokunulmazlıkları Sözleşmesinin ilgili bölümlerinde belirtilmiş olan ve Birleşmiş Milletler için görev yapan uzmanlara tanınan kolaylık, ayrıcalık ve dokunulmazlıklardan yararlanır.

Madde 24

Komite, bu Sözleşmeye Taraf Devletlerle Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna bu maddeye göre bulunduğu etkinlikler konusunda yıllık bir rapor sunar.

BÖLÜM III

Madde 25

- 1.Bu Sözleşme tüm Devletlerin imzalanmasına açıktır.
- 2.Bu Sözleşme onaya bağlıdır. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilir.

Madde 26

Bu Sözleşme, tüm devletlerin katılmasına açıktır. Katılma, bir katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilmesiyle olur.

Madde 27

- 1.Bu Sözleşme, yirminci onay belgesi ya da katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilmiş tarihinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girer.
- 2.Yirminci onay belgesi ya da katılma belgesinin verilmişinden sonra bu Sözleşmeyi onaylayan ya da ona katılan her Devlet için bu Sözleşme, kendi onay belgesi ya da katılma belgesini verdiği tarihten sonraki otuzuncu gün yürürlük kazanır.

Madde 28

- 1.Her Devlet, bu Sözleşmeyi imzalama ya da onaylama ya da ona katılma sırasında Komitenin 20. Maddede öngörülen yetkisini tanımadığını bildirebilir.
- 2.Bu maddenin 1. fıkrası uyarınca bir çekince koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet, herhangi bir tarihte, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine başvurarak bu çekinceyi geri alabilir.

Madde 29

- 1.Bu Sözleşmeye taraf herhangi bir Devlet, bir değişiklik önerisinde bulunabilir ve bu öneriyi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verir. Genel Sekreter, bunun üzerine, önerilen değişikliği Taraf Devletlere duyurarak öneri konusunda görüşme ve oylama amacıyla bir Taraf Devletler konferansından yana olup olmadıklarını kendisine bildirmelerini ister. Bu duyurunun yapıldığı tarihten başlayarak dört aylık bir süre içinde Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansı desteklemesi durumunda, Genel Sekreter, Birleşmiş Milletlerin girişimiyle adı geçen konferansı toplantıya çağırır. Konferansta hazır bulunan ve oy veren Taraf Devletlerin çoğunluğunca benimsenen bir değişiklik, Genel Sekreterce tüm Taraf Devletlerin kabulüne sunulur.
- 2.Bu maddenin 1. fıkrası uyarınca benimsenen bir değişiklik, bu Sözleşmeye taraf Devletlerden üçte ikisinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine kendi anayasal süreçlerine göre bunu kabul ettiklerini bildirmesi üzerine yürürlüğe girer.
- 3.Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, kabul eden Taraf Devletler için bağlayıcı olur. Öteki Taraf Devletler, bu Sözleşmenin hükümleri ve kabul etmiş oldukları daha önceki değişikliklerle bağlıdır.

Madde 30

1. İki ya da daha çok Taraf Devlet arasında bu Sözleşmenin yorumlanması ya da uygulaması konusunda görüşmeler yoluyla çözümlenemeyen bir anlaşmazlık, bunlardan birinin isteği üzerine, arabuluculuk yoluyla çözüme sunulur. Arabuluculuğun istendiği tarihten başlayarak altı ay içinde Taraflar, bu yöntemin işletilmesi konusunda görüş birliğine varamazlarsa Taraflardan herhangi biri anlaşmazlığı, statüsü uyarınca Uluslararası Adalet Divanına götürebilir.

2. Her Devlet, bu Sözleşmenin imzalanması ya da onaylanması ya da ona katılması sırasında, kendisini bu maddenin 1. fıkrasıyla bağlı saymadığını bildirebilir. Öteki Taraf Devletler, böyle bir çekinceye koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet bakımından bu maddenin 1. fıkrasıyla bağlı olamaz.

3. Bu maddenin 2. fıkrası uyarınca bir çekince koymuş olan herhangi bir Taraf Devlet, herhangi bir tarihte Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunarak bu çekinceyi geri alabilir.

Madde 31

1. Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazılı bildirimde bulunarak bu Sözleşmeyi bozabilir. Sözleşmenin bozulması, bildirim Genel Sekreterce alınış tarihinden bir yıl sonra geçerlik kazanır.

2. Sözleşmenin böylesine bozulması, Taraf Devleti, bozmanın geçerlik kazandığı tarihten önceki herhangi bir eylem ya da ihmal bakımından bu Sözleşmeye göre üstlendiği yükümlülüklerden kurtarmadığı gibi, bu bozma, geçerlik kazandığı tarihten önce Komite tarafından incelenmeye alınmış olan herhangi bir konunun incelenmesinin sürdürülmesini etkilemez.

3. Bir Taraf Devletin Sözleşmeyi bozmasının geçerlik kazandığı tarihten başlayarak Komite, bu Devlete ilişkin bir yeni konunun incelenmesine başlamaz.

Madde 32

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletlerin tüm üye Devletleriyle bu Sözleşmeyi imzalayan ya da ona katılan tüm Devletlere,

a. 25 ve 26. Maddelere göre imzalama, onaylama ve katılmaları;

b. 27. Maddeye göre bu Sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihini ve 29. Maddeye göre herhangi bir değişikliğin yürürlüğe giriş tarihini;

c. 31. Maddeye göre Sözleşmenin bozulmasını; bildirir.

Madde 33

Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça metinleri aynı ölçüde geçerli olan bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verilir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin onaylı örneklerini tüm Devletlere gönderir.

